

CAPÍTOL 1

Dorre

El tren s'atura enmig del pont. L'Elena neteja amb la mà el vidre entelat de la finestreta. El riu brama sota les vies, hi ha una bona alçada. El conductor toca la botzina, primer amb xiulets curts, després cada cop més llargs. Continuen aturats. La gent s'alça dels seients, l'home de la becaina es desperta. Entra el revisor, que els ha demanat el bitllet al cap de poc de pujar, i amb to solemne anuncia: hi ha un gos a les vies i no es vol moure. La gent comenta, miren per la porta del comboi, però l'animal no es veu. És just davant la locomotora, diuen. L'Elena somriu. Soc a casa!, pensa. Quinze minuts després, arrenquen i el passatge aplaudeix. Algú comenta que l'han pujat al tren, al gos, el deixaran als municipals perquè el portin a la gossera de Tremp. Entren a un túnel que travessa la penya i, en sortir-ne, l'Elena s'enlluerna amb els reflexos de l'aigua del llac, que emmiralla la serra. Es veuen els Pirineus al fons de tot ben blancs, brillant sota el sol, que aviat s'amagarà rere seu.

El telèfon vibra dins la bossa de l'Elena. És la filla: la seva expressió a la fotografia de la pantalla del mòbil li produeix sempre una alegria íntima. És una dona guapa, pensa, ningú no diria que passa dels quaranta i que és mare d'un nen de sis anys.

—Digues, Olívia —respon l'Elena, mentre entren en un altre túnel. El vidre de la finestreta li torna el seu reflex i en un moment es posa bé els cabells, curts i castanys.

—Hem obert el testament del papa.

—Alguna sorpresa?

—Sols una condició. Hem de llençar les seves cendres a...

La veu de l'Olívia es talla. Se n'ha anat la cobertura. Surten del túnel. Darrere la finestreta, un arc iris travessa els colors del món.

—Es veu que ha plogut —diu l'home que seu davant d'ella, i la mira amb els ulls riallers, enfonsats a la cara colrada que delata el treball a la intempèrie.

A l'Elena li ve una imatge llunyana del pare, que va morir quan ella acabava de complir els disset. Mai va perdonar a padrina que obligués sa mare a casar-se amb el pastor de casa, quan encara plorava a papa. Necessitem un home per menar les terres, deia la dona alçant la veu. I es recorda dels seus ulls negres, rabiüts i petits.

—Tria, carallot, lo mosso o lo pastor!

—Abans dels dos anys de dol, no em casaré amb ningú, mare. Una mica de respecte pel pare de les meues filles —la Maria.

L'Elena, que havia sentit la conversa, va seguir la mare fins a la borda de les vaques.

—No cal que et casis amb l'Ernest, mama. —Al cap d'una mica de munyir en silenci.

—Ah, no?

—No, podem vendre els animals i les terres. Amb lo que en traguem, lloguem un pis a Barcelona i relloguem habitacions a estudiants, com una petita fonda, tu cuines molt bé. Jo puc treballar, he acabat el batxillerat i trobaré feina del que sigue.

—No volies estudiar comerç?

—Ho faré més endavant. Ara hem de solucionar el moment. La dona para de munyir i se la mira.

—No et preocupes, filla, l'Ernest és un bon home.

—Lo que faràs, si et cases amb ell, és lo mateix que fer de puta.

La mare s'alça d'una revolada del tamboret, on seu per munyir, amb tan mala sort que fa caure la galleda, i la llet blanca s'escampa per terra del corral de la borda. Tot plegat no li impedeix clavar una bufetada, enmig de la galta, a l'Elena, a qui per sempre més li va quedar gravada la violència del moment amb la fortor de la llet acabada de munyir barrejant-se amb la palla del terra. La noia surt corrent, li baixen llàgrimes de ràbia. Corre, s'allunya del poble. De cop s'atura i fa mitja volta. Troba la mare acabant de netejar el corral, i sense dir-se ni paraula, es posa a ajudar-la. Després continuen munyint en silenci les vaques que falten.

L'endemà al matí, l'Elena entra a l'habitació de la mare ben aviat.

—Me'n vaig a Barcelona. He parlat amb la Pilar de casa Gironi.

Es miren en la claror d'una bombeta de pocs watts a l'habitació de matrimoni, on la Maria hi havia passat la nit de núvia, parit les filles i vetllat l'home mort.

—Diu que em llogarà de mainadera a casa seua. —Es mantenen la mirada.

—Te'n vas.

—No vull marxar enfadada. Et demano perdó per lo d'ahir i per anar-me'n.

—Ves tranquil·la. Però no em quedo sola, estaré amb padrina i amb ta germana. —La mare desvia la mirada.— L'Ernest és un bon home.

—Com pot ser tan tossuda, padrina? I tu no ser capaç de plantar-te i deixar-la aquí dalt i que es podreixi amb les terres i el bestiar.

—No hi tornem, Elena. Ves on vulgues, però no oblides que aguesta é casa teua.

La mare obre un calaix de la tauleta de nit i en treu una capseta.

—Té aquests cèntims, et faran falta per al viatge i els primers dies.

—Te'ls tornaré.

Els pocs passatgers que queden al vagó guarden silenci. L'Elena té ganes de fumar. No podrà fins a la Pobla. Allí l'espera el Manel per pujar-la a casa, a Dorre, amb el seu jeep. Tampoc

pot prendre un cafè, no hi ha cafeteria. El millor d'aquest tren, a part de les vistes, és el lavabo. Mai ha viatjat en cap ferrocarril, ni avió, ni vaixell que en tingui un de tan gran com el d'aquí, pensa. En pujar, ha buscat un seient amb finestreta; no van numerats com a l'AVE que l'ha portat de Madrid a Lleida, on ha agafat el tren dels Pirineus. Li provoca una alegria infantil poder triar on seure. El mòbil torna a vibrar a la bossa. És la filla de nou.

—M'estaves parlant del testament del teu pare.

—Sí, vol que llencem les seves cendres al mar de Cabrera, tu i jo soles. Hi hem d'anar amb el veler i quedar-nos-hi dues nits.

Sempre tan misteriós, l'Arnau, pensa l'Elena.

—T'ha deixat una cosa —la filla.

—A mi? De debò? Què és?

—T'ho explico quan ens veiem.

La sent somriure a l'altra banda. Li deuen agradar les decisions del seu pare.

—Veig que no has tingut problemes amb el notari.

—Tot ha anat bé, però hauria preferit que hi fossis. Entenc que no podies endarrerir més la venda. T'ha fet pena?

—Desfer-me de l'hotel de la Manxa? —pregunta l'Elena.

I calla un moment, com si s'ho rumiés.

—Crec que he venut el meu darrer projecte.

—No diguis això, mama! No fa per a tu.

—Com estàs, nena?

—Trobo a faltar el papa. Fèiem moltes coses junts. És per tot arreu.

L'Olívia en créixer cada cop feia més preguntes sobre el seu pare. Per què no tenia fotos d'ell? Per què no es van casar? Per què ella portava els cognoms de la mare? L'Elena li va explicar que quan va néixer vivien en una comuna hippy, a Mallorca, que el pare era d'allí. Li contava la història d'ells segons la nena preguntava. Només responent al que demanava. Mai li mentí en res, excepte que el pare havia mort en un accident quan ella estava embarassada. La mateixa mentida que va explicar a la família en presentar-se a Dorre amb la nena al braçat perquè se la quedessin un temps.

Uns mesos abans que l'Olívia complís els disset anys, l'Elena va decidir que li havia d'explicar la veritat sobre el seu pare. No oblidarà mai aquell dia ni els anteriors, preocupada per la reacció de la noia. Sabia que, digués el que digués, s'enrabiaria per haver-li mentit tot aquest temps, però també estava segura que quan es calmés, l'alegria de saber que tenia un pare esborraria el disgust. Esperava que algun dia l'arribés a comprendre.

—No t'ho perdonaré mai! —escopia furiosa la noia, amb ulls irats—. Ets una egoista que només penses en tu. Què passa? No has tingut temps d'explicar-m'ho? Estaves massa ocupada amb els teus hotels per dedicar-me una estona?

L'Elena aguantava estoicament l'aiguat. Volia que la noia es desfogués i tragués tota la ràbia. Després de cridar i dir unes quantes barbaritats, l'Olívia es va posar a plorar. Estaven assegudes al sofà de quadres petits, marrons i grocs, de la casa de Minneapolis. L'Elena es mantenia serena gràcies a la visió del jardí, que inaugurava la primavera, ple de brots, tiges fines

i poncelles que aviat esclatarien. L'herba ja s'havia empassat la neu de l'hivern i creixia amb força. Al cap d'una estona, l'Olívia va deixar de plorar, ensumà els mocs amb dignitat, pujà cap a la seva habitació i s'hi tancà després de donar un bon cop de porta.

Quan l'Elena la va cridar perquè baixés a l'hora de sopar, la noia, amb els ulls vermells, va entrar a la cuina amb gest digne, posà el sopar en una safata i, sense dir ni paraula, se'l pujà a l'habitació. Aquell vespre ja no van parlar, ni tan sols es van donar la bona nit, un costum que tenien des de sempre; aquell era el moment que s'explicaven les anècdotes del dia, que reien o s'enfadaven. De petita, era l'hora dels contes, de més gran la de comentar i compartir algun fet del dia, i des de feia uns anys, a vegades sols es deien quatre fresques, però, fos com fos, sempre es dedicaven una estona.

L'endemà la noia va mantenir l'actitud de silenci ofès. Però el tercer dia, en tornar a casa a la tarda, l'Olívia va trobar una nota de la mare que li deia que no hi aniria a sopar. L'Elena va calcular que la noia fos al sofà amb la safata davant el televisor, per entrar a casa.

L'Olívia se sorprèn, l'Elena apaga l'aparell i, sense seure, es dirigeix a la noia, que fa el gest d'alçar-se per marxar.

—S'ha acabat la història, Olívia!

La mare li barra el pas quan, sense respondre, la filla es dirigeix a l'escala que puja a la seva habitació.

—Ara seu i enraonem.

—No tinc res a parlar amb tu —respon, a peu dret.

—T'he mentit en una cosa important i està malament, però no tot és blanc o negre. La vida és enrevessada, endimoniada, confusa. —Callen totes dues.— Sisplau, seu.

L'Olívia obeeix.

—Sempre he confiat en tu!

—Vaig començar aquest malentès perquè tenia por, i després no he sabut com desfer-lo. —Es miren als ulls.

La noia es posa a plorar fluixet.

—Per què m'has enganyat tant temps?

I la mare li conta que va mentir a la família quan tornà a casa amb una criatura i l'únic que se li ocorregué va ser dir que el pare havia mort en un accident. No va tenir valor d'explicar la veritat i mai ho ha desmentit. Era molt jove, diu en un moment, i de seguida: no, no em vull justificar.

—Però, per què us vau separar?

No li vol dir que va néixer per accident, o per tenir una idea fantasiosa de l'amor. Tampoc no li conta que l'Arnau volia que avortés, ni que es negà a reconèixer que fos filla seva. No cal.

—Ens barallàvem molt i ho havíem deixat estar abans de saber que t'esperava.

—I no ho vau intentar arreglar després? Ni tan sols per mi?

Ara l'Elena no sap què respondre. I encara que ni ella ni l'Arnau no tenien cap intenció de refer el que no existia, li contesta:

—Una criatura no arregla una relació.

La noia abaixa la mirada sense dir res.

—Bona nit —fa al cap d'una estona d'estar totes dues en silenci.

L'endemà l'Olívia, a l'hora d'esmorzar, sols obre la boca per dir que vol conèixer el seu pare. L'Elena esperava la reacció, però no tan ràpid.

—No és fàcil localitzar-lo, i menys des d'aquí.

—El proper cop que anem a veure els padrins i la tieta a Dorre, podem passar primer per Mallorca i el busquem —l'Olívia.

—Intentaré trobar-lo abans des d'aquí.

—M'ho promets?

La mare diu que sí, que d'acord.

—Suposo que no tinc més remei que tornar a confiar en tu.

L'Elena va parlar amb el seu advocat per dir-li que havia de localitzar una persona a Espanya, de qui sols sabia el nom i un cognom, i que era de Mallorca, però que no sabia si encara vivia a l'illa. El millor seria contractar un detectiu, li va respondre.

—Tenim contactes amb agències a Europa i els serà fàcil portar el cas.

Aleshores li va venir el Maxi al cap. Potser també podria fer que el localitzessin a ell. No en sabia res des de feia quinze anys. Per on devia parar? No, de moment no el buscarà. No vol sacsejar la seva vida.

L'Elena li explicà a l'Olívia la gestió que havia fet per trobar el seu pare. Però el temps passava i no es decidia a donar llum verda perquè comencessin la investigació, malgrat les preguntes de la filla sobre els tràmits. Per una banda, volia complir

la promesa i, per l'altra, temia la reacció d'ell si l'arribaven a trobar. Li feia pànic el disgust que li podia donar a l'Olívia si no la volia veure o li posava mala cara.

El tren s'acosta a la Pobla, el seu destí i final de trajecte. El comboi alenteix la marxa. L'Elena veu el Manel a l'andana. L'amic incondicional, cosins segons, el seu confident. Va tapat fins dalt. Exagerat, pensa, no sembla de la terra, potser és perquè passa els hiverns a Lanzarote i s'ha desacostumat del fred. Aquest any encara no ha pogut marxar. El mes que ve, li va dir per telèfon, ha vingut d'un pèl que ens poguéssim veure.

—Gràcies per venir —ella en desfer l'abraçada d'aquell cos sòlid i acollidor, que amb els anys ha perdut el toc fibrós i s'ha fet més tendre.

—No fumis al cotxe —ell, quan arrenca el jeep, en veure que ella treu el tabac de la bossa.

—Des de quan ets tan fi, noi? —Continuen dient-se noi i noia, com sempre.

El Manel somriu, sense mirar-la, mentre maniobra per sortir de l'estació. Al cap d'un moment, encén un cigarret.

—Però no m'has dit que no podia fumar al cotxe?

—Com pot ser que encara em creguis sempre?

L'Elena treu de seguida el tabac, i a ell li agafa un atac de tos. Obre la finestreta i llença el cigarret.

—Tota la culpa és del fred que fa en aquest país. No entenc com vas poder viure tants anys a Minnesota, noia, amb tota aquella neu i tants dies sota zero.

L'Elena fa una pipada fonda. Es recorda entrant amb l'Olívia a la casa que havia llogat a Minneapolis abans d'anar-la a buscar a Dorre. Era principis d'hivern, i el jardí ja era ben blanc.

—Aquí hi ha més neu que a Dorre, mama —va exclamar la nena quan el taxi que les portava de l'aeroport les deixà davant de casa.

Recorda la mirada de la seva filla el dia que van passejar fins al Mississipí, que creua la ciutat. La nena no podia treure els ulls del riu i l'Elena no podia deixar de mirar la seva nena.

L'Elena i el Manel entren a Dorre. És un poble petit i mig deshabitat, fet de cases de pedra i carrerons de còdols, la majoria de l'amplada de carros. Casa Conqués, on va néixer ella, és al cap de tot i es fa complicat pujar-hi amb cotxe pels carrers empedrats. Agafen la dreuera que dona la volta al poble i entra per la part de dalt. L'Elena abaixa el vidre de la finestreta per olorar l'aire net, el murmuri de les fonts i el bram del barranc. Unes muntanyes altes protegeixen la vall. L'automòbil s'atura davant l'entrada de casa. El reixat de l'era, obert de bat a bat. Hi ha neu als racons, es nota que ha nevat fa poc.

—Mos truquem —ell. I s'abracen dins el jeep.

Sempre que arriba a casa el cor se li accelera, no li ha passat a cap altre lloc del món. A ella no li agrada pensar què hi ha després de la mort. Es diu que el seu cervell no té la capacitat d'esbrinar-ho, així que ja en té prou, amb viure cada dia. Però

quan sent aquesta emoció, pensa que no pot ser que tot s'acabi aquí. Som alguna cosa més que bèsties, és clar que els gats i els gossos li han demostrat mil cops que tenen sentiments. I en aquell moment, com si li sentís el pensament, se li tira al damunt la gossa, que borda d'alegria.

—Doma, bonica —diu acariciant-la, mentre l'animal la llepa i salta.

—No é la Doma aguesta —diu l'Ernest des del cap de l'escala.

L'Elena arrossega la maleta de rodetes fins al replà i saluda l'home, que troba envellit, prim i feble.

—És veritat, és la Gal·la. Mira si en fa d'anys que va morir la Doma i encara em sembla que és ella —diu gratant el cap de l'animal, de pelatge negre al cos i amb traces de foc al morro, al voltant dels ulls i al pit.

La Doma era la gossa de l'Olívia, que tant sí com no la nena es volia endur a viure amb elles a Minneapolis. Al final, l'animal es va quedar a Dorre i esperà que tornés en un dels viatges que feien cada any al poble per morir als seus peus.

Entren dins i puja la maleta i la bossa a seva habitació, que és al pis de dalt. L'estança està caldejada. L'Ernest ha encès la calefacció dels dos pisos. La va fer instal·lar l'Elena, abans del Nadal del noranta-u. La mare encara vivia. Va ser l'any que van tornar d'Amèrica ella i l'Olívia. La cadena d'hotels per a la qual treballava obria el primer establiment a Europa, i ho feia a Sant Cugat amb motiu de les Olimpíades de Barcelona.

Quan l'Elena treballava fent de cambrera al *West Star*, un vaixell de creuers de luxe que feia rutes pels mars del Sud i Alaska, els de casa van posar dutxa i van arreglar els lavabos amb els diners que els enviava amb regularitat. Els arribaven els *travelchecks* des de llocs insospitats, de noms desconeguts per a la gent de Dorre, com ara Acapulco, Papeete, Suva, Sitka, Ketchikan, Seward... Van anar posant estufes, arreglant xemeneia i portes, i van fer una cuina nova. De manera que quan va tornar l'Elena, la casa era molt més còmoda que quan vivia el pare. I sempre li venia aquest pensament: entre tots havien abandonat papa en aquell cementiri que mira les muntanyes que envolten la vall.

Per sopar, l'Ernest ha preparat una bona escudella. Sempre havia cuinat bé, l'home, pensa l'Elena quan es posa la primera cullerada a la boca, que li porta tants records. El rellotge que penja de la paret de la sala toca dos quarts. L'Elena se'l queda mirant com si fos una aparició i fa un petit somrís. Després, es dirigeix a l'home.

—La fas igual que mama, la sopa.

—Lo millor *piropo*, xica. La vai fer ahir, quan em vas dir que puyaves.

Després de sopar seuen vora el foc. Pel balcó i per les finestres que miren la vall es cola la foscor de la nit de muntanya, molt més negra que la de qualsevol ciutat. I sempre la remor d'aigua al fons, tothora, sense canviar de cançó, només de ritme segons les crescudes de les fonts i del barranc.

—Estic fotut, Elena. Tinc un mal lleig.

—Què vols dir?

—Lo metge m'ha dit que tinc un tumor al fetge. Mala peça! —fa movent el cap d'un costat a l'altre—. Si una ovella es toca del fetge, ja no hi ha res a fotre.

El gat, de pelatge gris i ulls verd clar, fa un salt i se situa damunt del banc del foc, vora l'Ernest.

—Em visitaven a l'Hospital de Tremp, però ja m'han fet baixar uns quants camins a Lleida.

—Quan hi has de tornar?

—La setmana que vi.

—Li demanaré al Manel que ens hi acompanyi. Serà aquí fins a finals de febrer.

—No em fa re de por mori'm, xica. Des que se'n va anar ta mare, al cel sigue, tot això no é lo mateix. I no ho dic per la feina. La seua companyia...

Feien una parella unida. La sensació sempre sorprenia l'Elena. No amagaven que estaven l'un de l'altre. Mama li tenia detalls que mai els havia vist amb el pare, i ell la cuidava. A l'Elena li va costar acceptar que ells dos s'avenien. Ho vivia com una traïció al pare i no va ser fins al cap de molts anys que no ho començà a valorar. Mama va morir el noranta-cinc, fa vint anys, pensa. I s'esgarrifa de com passa el temps.

—Ja estic fart de viure, quan et fallen les forces, no val la pena, creu-me.

L'Elena pensa que encara no n'està tipa, de viure, ella. Aprofitarà el temps que li queda, es diu mirant les flames roges. L'Ernest s'ha adormit assegut al banc. La Gal·la jeu

estirada a terra entre tots dos. Es pregunta si ell hi estava d'acord, a casar-se amb mama, o també va ser per necessitat i obligació. En el fons, ella l'havia tractat igual que padrina. Va fer de pare a la seva filla els primers anys, només cal veure com l'estima, l'Olívia. Sempre la sorprenia veure la filla, de petita, sobre els seus genolls.

Els buscallers ja no fan flama. L'Elena s'alça i hi tira un raig d'aigua al damunt per apagar-los del tot. El brogit i el fum en extingir-se la rojor del foc desperten l'Ernest.

—A dormir, xica.